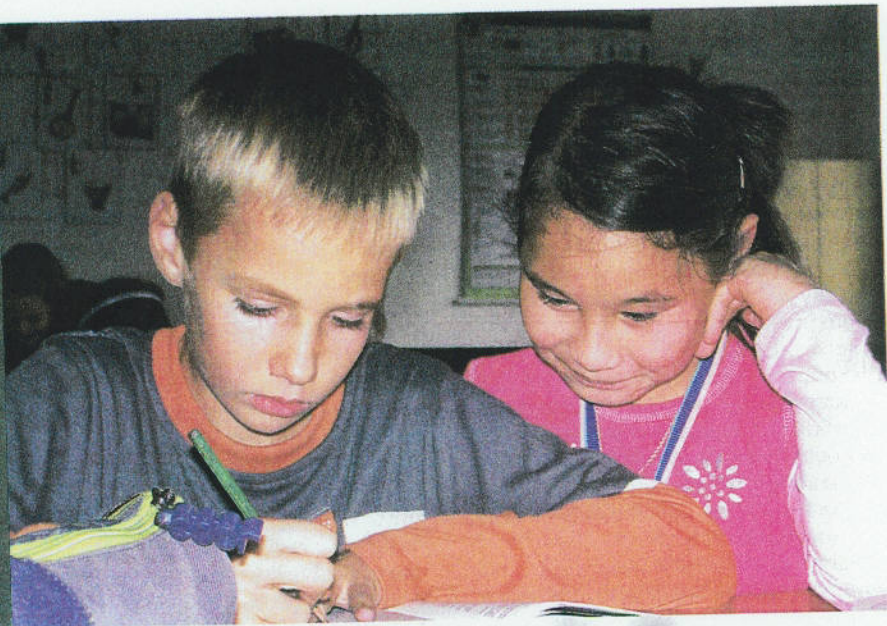

Školy v malých obcích nemívají snadný život. Velice často se potýkají s nízkým počtem žáků a tím pádem s finančními problémy. Ne vždycky jim zřizovatel může (nebo chce) zajistit dostatečné materiální zázemí. Rodiče s utkvělou představou, že odpovídající vzdělání může dát jejich potomkům výhradně městská škola, tak dostávají do rukou argumenty, na které čekali. Když jsem se před časem dověděla o projektu s názvem Šance pro venkovské školy, zajímalo mne, s čím přichází.

ŠANCE PRO VENKOVSKÉ ŠKOLY

Záhy jsem se dověděla, že „Šance pro venkovské školy – znalosti, schopnosti, dovednosti“ je jednou z aktivit, které uvádí do života místní akční skupina Chance In Nature – Local Action Group ve spolupráci se třemi základními školami z regionu – ZŠ a MŠ Malenice, ZŠ Vacov a ZŠ Šumavské Hoštice, za pomoci finančních prostředků z ESF a státního rozpočtu České republiky. „Cílem projektu, který potrvá do března roku 2012, je vytvořit vhodné podmínky pro moderní formy výuky v oblasti environmentální výchovy, udržitelného rozvoje a rozvoje využití interaktivních informačních technologií,“ dověděla jsem se z internetu dřív, než jsem se rozjela na Šumavu.

ZÁZEMÍ PROJEKTU

Místní akční skupina Chance In Nature – Local Action Group sídlí v nevelké, ale vymazlené obci Malenice, pár kilometrů za Volyní, která se pyšní titulem Jihočeská vesnice roku 2008. Aktivní organizace působící ve veřejném, podnikatelském i neziskovém sektoru z celkem 39 obcí ze tří mikroregionů – Čkyňska, Vlachobřezska a Vacovska – se sdružily, aby se jim podařilo dosáhnout na „evropské peníze“.

„Naším hlavním cílem je realizovat zajímavé projekty, které by za pomoci finančních prostředků z EU přinesly do našeho zájmového území inovace a tím pádem i prosperitu. Školství jsme rozhodně nemohli pominout,“ dověděla jsem se od IVETY FRKOVÉ, technické koordinátorky projektu Šance pro venkovské školy.

Nápad začal krystalizovat v loňském roce.

„Hledali jsme téma, které by bylo pro školy zajímavé a zároveň celospolečensky prospěšné – a shodli jsme se na environmentální výchově. Výzvou k připojení jsme obeslali všechny naše

základní školy. Přihlásily se tři – z Malenic, Šumavských Hoštic a Vacova. Společně s nimi jsme začali projekt konkretizovat a v květnu jsme ho představili na konferenci, které se zúčastnili nejen autoři a spolupracovníci projektu, ale také představitelé kraje, Národního parku Šumava a samozřejmě zástupci obcí i škol mikroregionu.“

Odborným garantem projektu, který se psal přihlášeným školám na míru, je Vladimír Zatloukal, jenž léta pracoval v Národním parku Šumava. Pod jeho dohledem a ve spolupráci s řediteli a učiteli zmíněných škol teď vzniká něco jako regionální učebnice přírodopisu.

„Pracujeme na metodickém manuálu environmentální výchovy pro učitele, který přinese zajímavé nápady ověřené v praxi. Postupně také vznikají pracovní sešity pro žáky. Na konec školního roku připravujeme pro školy zajímavé výlety a exkurze.“

Zatím přinesl projekt všem třem školám po jedné interaktivní tabuli.

„Jsme na začátku, školy jsou rády, že do projektu vstoupily,“ je přesvědčena Iveta Frková. „Myslím, že je těší nejen to, že získají interaktivní tabuli a odpovídající proškolení učitelů zdarma, ale i to, že převážnou většinu administrativy spojenou s projektem zajišťujeme my. Uprímně řečeno, nedovedou si představit, že by tu spoustu papírování musely dělat samy. Vždyť už takhle mají práce dost.“

Projekt bude mít také brzy svoji webovou stránku. Protože doména „sumava“ už byla obsazená, bylo třeba najít novou. Přišly na ni děti: „su-ma-va“. Jako Šumavské Hoštice – Malenice – Vacov.

MALENICE

Obec s 650 obyvateli si svoji trojtrždku vyšňořila. Letitá budova dostala nový

kábat, také vybavení tříd si s městskými školami nezádá. K tomu zahrada se záhony, hřiště...

„Vždycky tu byla málotřídka,“ vzpomíná Iveta Frková na dobu, kterou tu trávila ve školních lavicích. Do vyšších tříd už jezdila do Volyně. „Pokud vím, párkrát tu museli žádat o výjimku, aby školu v Malenicích udrželi. Ale stěhují se sem mladé rodiny, malých dětí je dost, přicházejí silnější ročníky. Už se nemusíme bát, že by nám školu zavřeli.“ Patriot se nezapře.

„Momentálně máme 36 žáků, což je o čtyři více než v minulém školním roce.“ Ředitel ZŠ a MŠ Malenice ZDENĚK VOREL, který zároveň učí spojený 2. a 3. ročník, je s vývojem spokojený. Ve spádové oblasti mají ještě tři blízké vesničky, dvě děti sem dokonce přijíždějí ze vzdálenějších obcí.

Cím je přitáhnete?

„Největší plus málotřídky je malý kolektiv, kde se všichni dobře znají. Víme, odkud které dítě pochází, známe rodiče, někdy i prarodiče. Známe jeho silné i slabé stránky, víme, co podpořit a co se snažit eliminovat.“

Do projektu školu přivedlo dobře zvolené téma. Děti se musí naučit poznávat a chránit přírodu už ve škole, aby jim to vydrželo až do dospělosti. Jakákoli aktivita v této oblasti je potřebná.

„Na interaktivní tabuli bychom z rozpočtu školy nedosáhli,“ přiznává ředitel. „Zatím máme za sebou teprve úvodní školení, takže víceméně tápeme a doufáme, že se s ní brzy naučíme zacházet tak, abychom ji mohli používat při vyučování. Myslím, že nejbližší škola, která má zkušenosti s interaktivní tabulí, je až ve Strakoncích, ale pracuje tam bývalý kolega, který mi určitě poskytne rady.“

Jakkoli tu příležitost zmodernizovat výuku vítají, slibují si od projektu ještě jednu důležitou věc – sblížení všech tří škol.

„Lépe se poznají děti i učitelé. Věřím, že nové kontakty budou pro všechny přínosem. Je to něco podobného, jako když nové pracovní listy ožíví zajetý systém výuky. I větší příležitost k exkurzím, přírodovědné výlety budou znamenat plus. Ne že by rodiče odmítali exkurze zaplatit, ale už teď platí tolik věcí, že každá pomoc z jiného zdroje, než je zrovna rodinný rozpočet, je cenná.“

PROČ ZROVNA PŘÍRODA?

Už na začátku padlo, že tohle téma je dětem blízké a že čím víc mu porozumějí teď, tím lépe. Nicméně téma je to široké.

„Domluvili jsme, že se nejdřív zaměříme na vodstvo,“ vyprávěla Iveta Frková. „Hodně nás tady trápí povodně, a tak téma naskočilo skoro automaticky. Proč vznikají, jak jim předcházet, jak se jim bránit.“

Osou bude koloběh vody, který budou děti pozorovat na toku v bezprostředním okolí. Každá z obcí má totiž svůj – Malenice Volyňku, ve Vacově teče Peklov, v Šumavských Hošticích Cikánský potok. Budou zkoumat floru a faunu podél toku, najdou styčný bod všech tří až postupně doplují do Otavy, do Vltavy... K přírodopisu se připojí historie. K ochraně životního prostředí chemie, fyzika... Voda je téměř ideální příležitost pro přirozené mezipředmětové vztahy.

ŠUMAVSKÉ HOŠTICE

Také tady je na první pohled vidět, že si zřizovatel školy se 103 žáky hledí. Nová omítka, plastová okna...

„A taky opravená střecha, rekonstrukce ústředního topení, zateplení šesti významně energie,“ připojil ředitel školy MIROSLAV KOUBA.

Interaktivní tabule byla zrovna v provozu při hodině přírodopisu. Taký jak jinak. Ale klasická černá tabule ve třídě zůstala, jen se přestěhovala na protější stěnu.

„Učitel přece může pracovat s oběma, děti si jen otočí židle. Tady v rohu bude informační koutek s počítačem připojeným na internet. Soustředíme sem aktuální zprávy o průběhu projektu, prezentace žákovských prací a podobně.“

Byla interaktivní tabule váš sen, nebo přišla jaksi samospádem?

„Určitě jsme si na ni mysleli. Dokonce jsme už před nějakou dobou studovali nabídku, připravovali jsme se na to, až na tabuli jednou budeme mít – jenže nám chyběly finance. Až teď! Přitom je to první projekt se stoprocentní dotací, s kterým jsem se setkal. Nemusí ho financovat obec ani škola.“

Možnost seznámit se s tím, jak pracovat s interaktivní tabulí, mají všichni učitelé, ale stavějí se k ní různě.

„Přece jenom je to hodně informací najednou, musíme to všechno ještě pořádně procvičit a zažít. Například kolegyňe, které učí přírodopis a český jazyk, už s ní v hodinách pracují. Líbily se jim zajímavě připravené hodiny, které byly

také součástí nabídky. Nejméně zatím tabuli využívá 1. stupeň, ale věřím, že časem se to rozjede taky.“

Ale ani interaktivní tabule není samospasitelná. Setkal jsem se i s názorem, že ji děti berou tak trochu jako televizi. Vnímají, co se na ní děje, ale informace v nich nadlouho neuvíznou. Je to dlouhodobý návyk, jak jsou tak pořád přilepené na televizi a počítač. Mozek si zvykne v tu chvíli spolupracovat, ale brzy všechno vymaže. Vždycky bude záležet na učiteli, jak děti zaktivizuje, jak je přiměje k většímu soustředění, jak si připraví opakování. Jsme moc rádi, že interaktivní tabuli máme, dává učitelům spoustu možností, které ho dřív ani nenapadly, ale ta běžná bude do třídy patřit vždycky.“

V PROJEKTU ADMINISTRATIVA ŠKOLY NETRÁPÍ

Je to velká úleva – souhlasili všichni tři ředitelé. Už takhle mají povinného papírování, zvláště toho zbytečného, plné zuby. Pokud jde o projekt, sdružení Chance In Natur za ně až na maličkosti všechno udělá.

„A že těch papírů není právě málo,“ připomíná Iveta Frková. „Celkový rozpočet projektu je necelých 6 milionů na tři roky. Pravidelně jednou za tři měsíce monitorujeme veškerou činnost, vykazujeme, co jsme za co utratili, předkládáme veškeré vyúčtování, harmonogramy prací. Každá škola má svého koordinátora, který řídí její aktivity. Všude je jím ředitel, protože s ním pravidelně jednáme. Schůzka projektového týmu se ale účastní i další zainteresovaní učitelé. To abychom měli jistotu, že materiály, na kterých se pracuje, jsou v intencích toho, co škola potřebuje.“

VACOV

Ani zdejší škola není opomíjenou popelkou. Nový plášť, hřiště s umělým povrchem, před budovou prolézačky i lezecká stěna. Jen vnitřní rekonstrukci by ještě potřebovala, jak jsem se záhy dověděla. Přece jen byla postavena někdy za 2. světové války. Z projektové trojice je největší, navštěvuje ji kolem 120 žáků – přesto musí dva ročníky na 1. stupni spojit.

„I když máme obrovský region, na plný počet tříd nedosáhneme, obec musí na provoz doplácet,“ vysvětluje ředitel JAN HARTL. „Interaktivní tabuli máme jediné díky projektu, to je bez diskuze. Jsme za to sdružení vděční, nevím, jestli bychom si k ní jinak v blízké budoucnosti pomohli.“

S projekty už mají zdejší učitelé i žáci své zkušenosti.

„Je to pár let zpátky, projekt se jmenoval Výuka Šumavou. Byla to pro mne i srdeční záležitost. Kantořil jsem totiž 18 let na málotřídce Borová Lada, v krásném údolí Teplé Vltavy. Neváhal jsem ani minutu. Porovnávali jsme staré a nové v naší obci – školu, památky

ve vacovském regionu, zkoumali jsme přírodu. Ještě tu máme schovanou dokumentaci.“ Také tenkrát bylo do projektu zapojeno více škol, učitelé se pravidelně scházeli, vyměňovali si názory. Třídní učitelé kolem sebe nabalili skupinu žáků a společně pak pátrali po všem, co se v okolí proměnilo. Vyptávali se starousedlíků, fotografovali, zapisovali. Výsledný materiál pak odprezentovali na slavnostním vyhodnocení v Sušici. Škole slouží dodnes. Podobně se dnes učitelé scházejí nad materiály, které vznikají v rámci projektu Šance pro venkovské školy.

„Ta myšlenka mne velice zaujala. Před lety na naší škole působil pan učitel Ladislav Havel. Přírodě a objevování jejích krás se věnoval po celý život. Pochopil nezbytnost zdravého životního prostředí pro lidstvo. Pozoroval a fotografoval nejrůznější zajímavosti z přírody – líhnutí housenek, různé brouky, zajímavé živočichy i rostliny. V okolí Mladíkovského potoka sledoval a dokumentoval oblast v Podhájí, zasloužil se také o založení Chráněného území Mladíkovský potok – Podhájí, vyřídil k tomu všechny potřebné dokumenty. Území má charakter chráněného naleziště vzácných a ohrožených rostlin, které tak zůstanou zachovány pro další generace. K ochraně přírody pan učitel získával své žáky. Rádi bychom na jeho odkaz navázali. Jeho manželka nám slíbila některé materiály.“

Když jsem se loučila se školou, všimla jsem si tabule před budovou – Výuka Šumavou, stálo v záhlaví. Doklad, jak žáci pod vedením učitelů zpracovali tok času. Kdyby jenom tohle po projektu zůstalo, nebyl zbytečný.

Základní školy dosahují na projekty EU obtížně. Čím menší škola, tím komplikovanější má situaci. Ministerstvo školství se teď chystá školám pomoci, aby pro ně podpora ESF nebyla tak vzdálená. Zkušenosti z Šumavy ukazují, že pomoc může přinést i nejbližší okolí.